

En reform för datadelning SOU 2023:96

Yttrande över betänkande av Utredningen om interoperabilitet vid datadelning

Sammanfattning

Simrishamns kommun instämmer i huvudsak med betänkandet och anser att förslaget om en lag som reglerar en skyldighet för den offentliga förvaltningen att använda nationella interoperabilitetslösningar utgör ett ändamålsenligt förslag. Simrishamn anser emellertid att en sådan lag också borde ställa krav på att man *ska* dela data inom den offentliga förvaltningen för att ge en nationellt effektivare offentlig förvaltning. Simrishamn anser vidare att staten behöver garantera den nödvändiga finansieringen kommuner och regioner behöver för att kunna genomföra de investeringar som krävs.

Nedan följer Simrishamns kommuns synpunkter kopplat till ett urval av rubrikerna i betänkandet.

Förslag till förordning (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet (avsnitt 1.2) 3§ punkt 2

Simrishamn välkomnar en analys av nyttor och kostnader för den offentliga förvaltningen och anser att en sådan analys bör följas av ett förslag på hur finansieringen ska ske. För en mindre offentlig förvaltningen som Simrishamn kan kommunens konstatera att den investering som behöver göras utgör ett hinder för införandet.

Hur data ska delas (avsnitt 2.3.1)

Simrishamn instämmer i betänkandet gällande *hur* data ska delas. Simrishamn anser att frågan om att data *ska* delas behöver få ett ökat fokus, det är först då det uppstår en verklig nytta av datadelningen inom den offentliga förvaltningen.

Nyttan med datadelning uppstår hos någon annan (avsnitt 4.3.1)

Simrishamn anser att offentlig förvaltning bör vara skyldig att avgiftsfritt dela med sig av data till annan offentlig förvaltning. Det under förutsättning att det inte finns rättsliga förutsättningar som hindrar delning.

Höga kostnader och brist på kompetens (avsnitt 4.3.1)

Såsom konstateras i betänkandet är det svårt för mindre organisationer att besitta och få tag i den kompetens som behövs. Det gäller inte bara staten utan också i hög grad kommuner. Behovet av konkret stöd från Digg vid införande av nya system för datadelning kommer vara omfattande.

Autentisering, auktorisation och behörigheter (avsnitt 4.4.3)

En nationell e-legitimation som föreslås användas som e-tjänstelegitimation är av yttersta vikt för att den offentliga förvaltningen ska lyckas med all form av digitalisering. Simrishamn anser att införandet av en nationell e-legitimation behöver ske skyndsamt.

Styrning av datadelning och interoperabilitet (avsnitt 6)

Simrishamn anser att hela avsnitt 6 på ett bra sätt beskriver hur nuvarande fragmenterade sätt att ta sig an datadelning inte fungerar och att det behövs tydlig lagstiftning kopplat till inte endast *hur datadelning* bör ske utan också koppla till *att* offentlig förvaltning *ska* dela data med varandra så

länge det inte finns rättsliga hinder härom. Simrishamn anser vidare att den data som delas ska vara avgiftsfri för all offentlig förvaltning.

En tydlig lagstiftning avseende *hur* data delas och att data *ska* delas får inte bara en effekt vid upphandling av nya system. En sådan ställer också krav på anpassning av nuvarande system, likt WCAG gjort i frågan om tillgänglighet.

Säkerhetsaspekter vid ökad datadelning (avsnitt 7.2)

Simrishamn delar betänkandets beskrivning av de ökade säkerhetsriskerna och anser att kraven på säkerhet måste hållas på en hög nivå. Det leder till ökade kostnader, inte minst för kommuner, vilket i sig kan utgöra ett hinder för införande. Det med mindre än att de åtföljs av statlig finansiering enligt nedan.

Konsekvenser i form av kostnader (avsnitt 11.4)

Med en lagstiftning som också ställer krav på att man *ska* dela data kommer kostnaderna bli mindre för varje enskild offentlig förvaltning då man är fler som delar på dem. En modell liknande den i Danmark där ansvarig myndighet säkerställer att samma typ av komponenter inte behöver byggas många gånger skulle ytterligare kunna hålla nere kostnaderna.

Kostnader för kommuner och regioner (avsnitt 11.5.2)

En statlig finansiering för att hantera den puckelkostnad som uppstår vid implementeringen av nya lösningar i kommuner och regioner kommer att vara av yttersta vikt.

Den samhällsekonomiska nyttan av datadelning inom offentlig förvaltning får full effekt först när all offentlig förvaltning implementerat lösningarna och staten behöver därför garantera den nödvändiga finansieringen kommuner och regioner behöver för att kunna genomföra de investeringar som krävs.

Rättsliga aspekter kopplat till betänkandet

För att Sverige ska kunna uppnå så kallad full interoperabilitet, vilket i sig är en viktig del i att uppnå EU:s allmänna syften med det ”digitala decenniet” krävs enligt utredningen ofrånkomligen en viss finansiering. Interoperabilitetsutredningen menar att det finns stora nyttor för både individer och offentlig förvaltning när det gäller interoperabilitet vid datadelning. Det kopplat till bland annat ett förbättrat informationsutbyte mellan myndigheter, bättre service för enskilda, en högre tillgänglighet, delaktighet, datakvalitet, effektivitet och tillit. Dessa aspekter har i all väsentlighet beaktats ovan.

Interoperabiliteten har emellertid också stor betydelse för samhällets innovation och användning av nya tekniker – som till exempel AI. Vidare anser utredningen att offentlig förvaltnings förmåga att möta vår tids stora utmaningar avseende brottsbekämpning, klimatförändringar, pandemier, energiförsörjning och bättre medborgarservice endast kan säkerställas med hjälp av data som kan delas inom och med förvaltningen. När interoperabiliteten brister blir utmaningarna mycket svårare att hantera, heter det enligt Interoperabilitetsutredningen.

Bortsett från att det får anses råda en del oklarheter kopplat till vilka kostnader utredningens förslag riskerar att medföra för kommunerna, får kommunstyrelseförvaltningen konstatera att det i sak föreligger en påfallande tydlig inskränkning av det kommunala självstyret. Av förslagen framgår att den kommunala självstyrelsen kommer att inskränkas genom att kommuner och regioner framgent kommer att bli skyldiga att använda nationella interoperabilitetslösningar som Digg får rätt att meddela föreskrifter om. Kraven i de nationella interoperabilitetslösningarna

kommer att avse sådant som kommuner och regioner i dag beslutar om på egen hand. Det som omfattas av kommande föreskrifter från Digg kommer kommunen eller regionen således inte längre själv kunna besluta om. Även om dylika inskränkningar i det kommunala självstyret i det enskilda fallet kan vara motiverade får de, enligt 14 kap. 3 § regeringsformen, inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen.

Kommunstyrelseförvaltningen anser i och för sig att förslagen, såsom de presenteras inom ramen för betänkandet, innehåller en saklig och genomtänkt motivering till varför det kommunala självstyret i detta fall får anses nödvändig. Med det sagt åligger det likväl regeringen att säkerställa dels att kommunens invändningar beaktas, dels att eventuella merkostnader som riskerar att drabba kommunerna också kompenseras av regeringen.